אם כן ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי דמערבי יאמרו עירוב מועיל במקום נכרי דמכרזינן אכרזתא לדרדקי אלא אמר רבא א ליזיל חד מינייהו ליקרב ליה ולשאול מיניה דוכתא ולינח ביה מידי דהוה ליה כשכירו ולקיטו ואמר רב יהודה אמר שמואל ° אפילו שכירו ואפילו לקיטו ב נותן עירובו ודיו אמר ליה אביי לרב יוסף היו שם חמשה שכירו וה' לקיטו מהו אמר ליה אם אמרו שכירו ולקיטו להקל ג יאמרו שכירו ולקיטו להחמיר גופא אמר רב יהודה אמר שמואל אפילו שכירו ואפי' לקיטו נותן עירובו ודיו אמר רב נחמן כמה מעליא הא שמעתא אמר רב יהודה אמר שמואל (א) ד שתה רביעית יין אל יורה אמר רב נחמן לא מעליא הא שמעתא דהא אנא כל כמה דלא שתינא רביעתא דחמרא לא צילא דעתאי אמר ליה רבא מאי טעמא אמר מר הכי האמר ר' אחא בר חנינא מאי דכתיב [1] ורועה (ב) זונות יאבד הון כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה ° אמר ליה הדרי בי אמר רבה בר רב הונא ה שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תפלה ° שיכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה היכי דמי שתוי והיכי דמי שיכור כי הא (ג) דרבי אבא בר שומני ורב מנשיא בר ירמיה (ד) מגיפתי הוו קא מפטרי מהדדי אמעברא דנהר יופטי אמרו כל חד מינן לימא מילתא דלא שמיע לחבריה (ה) דאמר מרי בר רב הונא לא יפטר אדם מחבירו אלא מתוך דבר הלכה שמתוך כך זוכרו פתח חד ואמר היכי דמי שתוי והיכי דמי שיכור שתוי כל שיכול לדבר לפני המלך שיכור כל שאינו יכול לדבר לפני המלך פתח אידך ואמר המחזיק בנכסי הגר מה יעשה ויתקיימו בידו יקח בהן ספר תורה אמר רב ששת אפילו

בעל

דמערבי. ביניהן אף על גב דלא מהני: **דמכרזינן.** הוו יודעין שאין עירובנו מועיל כלום ואין אנו מוציאין מחצרותינו למבוי ומה שאנו מטלטלין בתוכו בשביל שרה"י היא: **אכרזתא לדרדקי.** וכי הכרזה זו מועיל לדורות הבאין שיראו אותן מטלטלין כאן ולא שמעו בהכרזה: **ליקריב לגביה.** ישתדל עם הנכרי עד שיהא אוהבו וישאיל לו הנכרי מקום בחצירו לאתנוחי ביה מידי דכיון דהשתא דייר ישראל בחצר הנכרי הוה ליה האי ישראל כשכירו ולקיטו של נכרי: **ואמר רב יהודה אפילו שכירו ולקיטו.** של נכרי אם ישראל הוא נותן עירובו עם בני מבוי ודיו. שכיר לעבודת כל השנה ולקיטו לימות הקציר והאסיף: **היו שם.** בבית הנכרי: **חמשה שכירים ולקיטין.** דרין בחדרים ובעליות שאילו היתה רשות שלהן היו צריכין לתת כולן בעירוב כדתנן במתניתין ו) (ב) ומודין בזמן שמקצתן שרויין בחדרים כו' והשתא דרשותא ז) דנכרי (ג) מהו לתת כולן בעירוב אם שכח האחד ולא נתן אוסר על בני מבוי מי אמרינן כי היכי דשוינהו ליה לשכיר וללקיט כבעלים להקל ולהתיר עירובו במבוי זה הוו נמי בעלים להחמיר או דלמא לקולא שוינהו רבנן כבעלים אבל לחומרא לא דכל בעירובין להקל והני דירה ודאי לאו דידהו היא: **מאי טעמא אמר מר הכי.** זו נאה וזו אינה נאה (ד): **הונה.** כבודה של תורה וסופה להשתכח ממנו: **רועה זונות.** נוטריקון זו נאה ואעיינה ואעסוק בה כדי שתתקיים בידי: **הדרי בי.** לא אוסיף עוד: **המחזיק בנכסי הגר.** מידי דתמיהה היא ותווהי בה אינשי לפי שבאו לו בלא יגיעה לפיכך אין מתקיימין אם לא על ידי מצוה: **יקח בהן ס"ת.** במקצתם ובשכר אלו יתקיימו האחרים בידו:

בעל

מכח שהביטול יועיל לכולן כשנים הדרים בבית אחד שא"כ אין כאן ביטול כלל שכמו שמתחילה היתה רשות לכולן ה"נ תהא עתה לכולן והרי הם כבתחילה מרוזין במקום נכרים ° ועוד דבהדיא אמר (א) דצריך לבטל לכל אחד מאותן שעירבו למאן דאית ליה לעיל בעין רעה מבטל ואידך נמי מודה שאם פירש בהדיא שאינו מבטל רק לאחד שלא ביטל לאחרים אע"פ שעירבו עם זה שביטל לו וא"ת כיון שעל ידי עירוב שהניחו כל החצירות יחד היה מתיר לכולן הא דפריך רבא א"כ ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי ומשני דמערבי מעיקרא נמי דווקא ע"י עירוב היה מתיר כדי לעשות תקנה לכולן שהיחיד היה מוציא כלי בתיהן למבוי כדפרישית וי"ל דרבא סבר שבא להתיר כלים ששבתו בבית היחיד בלא עירוב החצירות ולא היה יודע שפתוחות זו לזו ולפי מה שהיה סבור שלא היו פתוחות זו לזו מה שהיה מקשה ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי בשיתוף איירי דקרי ליה עירוב:

אם כן ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי. אומר ר"י שבא מעשה לפני רש"י בחופה אחת ששכחו ולא עירבו והוצרכו להוציא מבית לבית והתיר להם ע"י שביטלו רשותם לאחד ואומר ר"י דאם יועיל ביטול מבית לבית א"כ יהו מותרין כולן לטלטל מזו לזו גם אותן שביטלו להם שאע"פ שהמבטל רשות חצירו אסור להוציא מביתו לחצר התם הוא שיש להם חלק בחצר ונראה כחוזר ומחזיק ברשותו אפי' למ"ד לעיל בפ"ב (דף כו.) רשות ביתו ביטל אבל הכא כשביטלו כל השכונות רשותם לאחד איסתרו כולהו דאין דומה כלל כחוזר ומחזיק ברשותו כשמטלטל מביתו לבית חבירו ולא דמי למוציא מביתו לחצר שיש לו בחצר חלק וכיון דמיסתרו כולהו על ידי ביטול אין לביטול להועיל כאן דא"כ ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי שלא יחושו לעשות עוד עירוב כיון דמיסתרו כולהו בביטול ומיהו אור"י דאם יש חדרים בבית יכול לבטל כל הבית בלא החדרים שיהא עכשיו אסור להוציא מן החדר לבית כמו מבית לחצר ואין שייך כאן ביטלת תורת עירוב שהרי ישתכר בעירוב יותר מן הביטול ודווקא לרבי יוחנן דאמר לקמן יש ביטול רשות מחצר לחצר אבל לשמואל דאמר לקמן (דף סו:) אין ביטול רשות מחצר לחצר ה"ה מבית לבית דהא תשמישתיה לחוד (ה) ומיהו כר"י קי"ל ונראה דאין ראיה מכאן לחלוק על הוראת רש"י דשפיר דמי לחוזר בו מביטולו כשנוטל כליו והכניסם לתוך בית חבירו וחזר והחזירם לביתו שהיא רשות המיוחדת לו נראה כחוזר בו מביטולו וכיון שמפסיד בדבר לא ביטלת תורת עירוב ור"ת היה מדקדק מהא דאפליגו ר"י ושמואל לענין ביטול רשות מחצר לחצר ולענין ביטול רשות בחורבה משמע דמבית לבית אסור לכ"ע מדלא איירו ביה וכדפרישית שאם התרת תתיר לכולן וכיון דשרית לכולהו יבא לטלטל בלא ביטול ועוד הביא ראיה מההוא ינוקא דלקמן (דף סז:) דאשתפיך חמימיה שהתיר לומר לנכרי למייתי ליה חמין מגו ביתיה (דרבא) [נ"ל דרבה] אע"ג דלא עירבו מדלא מצאו תקנה בענין אחר ואמאי ליבטלו כולהו רשותייהו לההוא ביתא דהוה ביה תינוק דמסתמא כר"י סבירא להו דאמר יש ביטול רשות מחצר לחצר כדאמר רבא בההוא שמעתא אנא כר"י סבירא לי אלא ודאי אפי' ר"י מודה דאין ביטול רשות מבית לבית ואומר ר"י דאין משם ראיה דעל כרחך הוו התם חצירות ומבוי כדאמרינן התם והא לא עירבנו והא לא שיתפנו והיו יכולין להביא חמין ע"י ביטול דרך חצירות ומבוי לבית שהיה בו קטן ומה שלא עשו כן משום שלא היו בעלים התם:

שתה רביעית יין אל יורה. יש ספרים שכתוב בהן אל יתפלל ולא יתכן כלל דא"כ מאי קאמר רב נחמן לא מעליא הא שמעתא דהא אנא [כל] כמה דלא שתינא רביעתא לא צילא דעתאי מה ענין צילותא אצל תפלה אלא אל יורה גרסינן ברוב ספרים וכן אמר ר"ח וא"ת ומאי קאמר ר"נ לא מעליא הא שמעתא הא פלוגתא דתנאי היא בכריתות בפרק אמרו לו (דף יג:) כדדריש התם ולהבדיל ולהורות אאיין ושכר אל תשת קאי דמוקמינן ליה התם ברביעית ועוד קשה דהא ר"נ גופיה קאמר לקמן בשמעתין דרך מיל ושינה כל שהוא מפיגין את היין כששתה רביעית ש"מ דאסור ומיהו ההיא איכא לאוקומא כגון דלא רמא ביה מיא והכא דרמא ביה מיא כר"א בכריתות (דף יג:) ח) (דתנן) התם ר"א אומר אם נתן לתוכו מים כל שהוא פטור ורב נמי פסיק התם הלכה כר"א אבל מ"מ קשיא דלא הוי ליה למימר לא מעליא הא שמעתא כיון דאיכא רבנן דפליגי עליה דר"א התם ואסרי אע"פ שנתן בו מים:

שיכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו תועבה. ולא יצא כיון שאינו יכול לדבר לפני המלך וצריך לחזור ולהתפלל וכן ההיא דברכות (דף כב:) שהיה מתפלל ונמצא צואה כנגדו דמסיק כיון שחטא אע"פ שהתפלל תפלתו תועבה וצריך לחזור ולהתפלל ול"ע אם יש להשוות ברכות לתפלה לענין צואה ושיכור וע"כ לאו לכל מילי דמיין דהא שתוי אל יתפלל עד שיפיג יינו ואפי' ביין מזוג אל יתפלל ביותר מרביעית דאפי' ר"א דכריתות (דף יג:) לא שרי ביותר מרביעית ואפי' לענין הוראה כדאמרינן התם ופשיטא דשתוי מברך ברכת המזון וכל הברכות כולן כדאמ' בירושלמי דברכות דמפיק ליה מואכלת ושבעת וברכת ואפי' מדומדם ומיהו משום מי רגלים פשיטא דא"צ לחזור ולברך אפי' א"ת דמשוינן ברכות לתפלה בצואה תניא ומי רגלים לא חמירי כמו צואה דהא אמר בסוף פ' מי שמתו (ברכות דף כה.) לא אסרה תורה אלא כנגד עמוד בלבד הא נפול לארעא שרי ורבנן הוא דגזרו בהו וכי גזרו בהו בודאן אבל בספקן לא גזרו בהו רבנן:

שכוון

מסורת הש"ס

א) [כתובות י: נזיר לח. ועי' תוס' סנהדרין מב. ד"ה העוסקים], ב) [במשלי פירש רש"י שאין זונות במקרא מלא אלא זה בלבד לכך דרשו כן], ג) [גי' ע"י דרבה בר שומני], ד) [נ"ל מדיפתי], ה) ברכות לא. ע"ש שנ"ל מרי בר בריה דרב הונא בריה דר' ירמיה בר אבא, ו) [לקמן עב.], ז) בס"א: דבטל רשותא, ח) [נ"ל דתניא],

◆

תורה אור השלם

1. אִישׁ אֹהֵב חָכְמָה יְשַׂמַּח אָבִיו וְרֹעֶה זוֹנוֹת יְאַבֶּד הוֹן: משלי כט ג

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה בטילו. ועוד דבהדיא אמר לעיל בפ' שני דצריך לבטל: (ב) רש"י ד"ה חמשה וכו' כדתנן במתני'. נ"ב דף עב וע"ש בתוספות בד"ה ומודין: (ג) בא"ד דנכרי היא מהו וכו' ואם שכח וכו' דכל בעירובין להקל. נ"ב לקמן דף פ ע"א: (ד) ד"ה מ"ט וכו' נאה הס"ד ואחר כך מ"ה רועה זונות וכו' בידי כבודה וכו' ממנו הס"ד ואח"כ מ"ה הדרי: (ה) תוס' ד"ה א"כ וכו' דהא תשמישתיה לחוד והא תשמישתיה לחוד ומיהו:

◆

גליון הש"ס

גמ' אפילו שכירו ואפילו לקיטו נותן עירובו ודיו. עי' לקמן דף ע ע"א תוספ' ד"ה יורש מהו שיטול. ולקמן דף עב ע"א תוס' ד"ה ומודין: שם אמר ליה הדרי בי. בב"מ דף סה ע"א: שם שיכור אל יתפלל. עי' ברכות דף לא ע"א: תוס' ד"ה א"כ וכו' רשותייהו וכו' בטילו ועוד דבהדיא אמר. לעיל דף כו ע"ב:

◆

מוסף רש"י

שתה רביעית יין אל יורה. דכתיב (ויקרא י) יין ושכר אל תשת, וסמיך ליה ולהבדיל ולהורות, דשמע דלענין הוראה נמי לא ישתה (נזיר לח.). שמועה זו נאה. משנה, וזו אינה נאה. לא משנה, וסיוע במקרא שאין זונות במקרא מלא אלא זה בלבד (משלי כט ג).

עין משפט נר מצוה

טו א ב מיי' פ"ב מהל' עירובין הלכה יב טוש"ע א"ח סי' שפב סעיף יא יב:
טז ג טוש"ע שם סעיף טו:
יז ד מיי' פ"א מהלכות ביאת מקדש הלכה ג סמג לאוין ס [טוש"ע י"ד סימן רמב סעיף יג בהג"ה]
יח ה מיי' פ"ד מהל' תפלה הלכה יז סמג לאוין ס טוש"ע א"ח סי' צט סעי' א [וברב אלפס ברכות פרק ה דף כו: וברא"ש שם סימן ט]:

◆

רבינו חננאל

אם כן ביטלת תורת עירוב מאותו מבוי, וא' ליה דמערבי יאמרו עירוב מועיל במקום גוי, דמכרזינן בשביל שלא רצה להשכיר. וכי אכרזתא לדרדקי. **אלא אמר רבא** ניזיל חד מינייהו ויתקרב לההוא גוי ונישול מיניה, ונותיב מידי בביתיה. דהוה ליה שכירו ולקיטו, ואמר רב יהודה אמר שמואל אפילו שכירו ואפילו לקיטו נותן עירובו ודיו. ואם יש לו חמשה שכירי ולקיטי, נותן אחד מהן ודיו, כי לא אמרו שכירו ולקיטו להחמיר אלא להקל. אמר רב נחמן כמה מעליא הא שמעתא. **אמר רב יהודה אמר שמואל השותה רביעית** אל יורה. אמר רב נחמן לאו מעליא הא שמעתא דאנא כמה לא שתינא רביעתא דחמרא לא צילא דעתאי. א"ל רבה והא כל האומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה מאבד הונה של תורה, שנאמר ורועה זונות יאבד הון ויאבד הונה של תורה, א"ל הדרי בי. אמר **רב הונא** שתוי אל יתפלל ואם התפלל תפלתו [תפלה שיכור אל יתפלל ואם התפלל תפלתו] תועבה. **רבה בר** שימעי ורב מנשיא בר ירמיה אמרי, לא נפטר אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרו. פתח חד ואמר המחזיק בנכסי גר מה יעשה ויתקיימו בידו, יקח מהן ספר תורה. ואפי'